

Kwartaalblad van de Beroepsgroep VPW, onderdeel van CNV Kerk & Ideëel

Postadres: Postbus 2510, 3500 GM Utrecht | Bezoekadres: Tiberdreef 4, 3561 GG Utrecht

E [rkpastoraalwerk@cnu.nl](mailto:rkpastoraalwerk@cnu.nl) | I [www.vpwinfo.nl](http://www.vpwinfo.nl)



Good practice

## Talent aanspreken in de gemeenschap

# Op vakantie met je buren

Vorig jaar, toen de coronacrisis uitbrak, zaten we plotseling thuis en werden we teruggeworpen op onze directe omgeving. Onze eigen buurt werd ineens (nog) belangrijker. Dat bracht enkele bewoners van de Tielekeshoeven in Rosmalen ertoe om te onderzoeken of er in de buurt behoefte was aan hulp en wie er hulp wilde bieden. Veel hulp werd aangeboden maar er kwam weinig vraag. Toen ontstond er een nieuwe vraag: ‘Kunnen we er in deze tijd voor elkaar zijn door leuke, verbindende activiteiten te organiseren?’

We werden als bewoners opgeroepen mee te denken. Samen met een tiental buurtgenoten sloten wij ons aan en al snel vlogen de ideeën over de (online) tafel. Met een kleine groep gingen we op zoek naar wat binnen de geldende Coronamaatregelen wél kon. En wat we belangrijk vonden: het is voor iedereen en de drempel om mee te doen moet laag zijn.

**Buurtborden en buurtboekjes** Een van de eerste acties was het neerzetten van enkele zelfgemaakte Buurtborden in de straat. Op deze borden schreven buurtgenoten opbeurende en inspirerende boodschappen, stelden

ze vragen of lieten ze ideeën of oproepen achter. Wat ook goed aansloeg waren de buurtboekjes die door de wijk gingen. In het boekje kon ieder een aardige boodschap, een hartekreet, een tekening, een gedicht of iets anders zetten. Daarna werd het boekje doorgegeven aan de buren en zo circuleerden de boekjes een tijdje door de buurt. De boekjes hebben daarna nog een hele tijd in een kist op straat gestaan zodat iedereen die wilde ze kon lezen. De inbreng was mooi, verrassend en soms ook ontroerend. Het was een mooie manier om buurtgenoten een beetje beter te leren kennen én om iets van jezelf te laten zien.

**Tiepies Tielekeshoeven Zotte Zomercamping** In de zomer van 2020 toverden we de Tielekeshoeven om tot ‘Buurtcamping’: op vakantie met de buren maar dan lekker slapen in je eigen huis. Het basketbalplein werd Campinglein met pop-up terrassen: op vrijdagmiddag en op zaterdagavond nodigden we buurtgenoten uit om met eigen stoeltje en drankje naar het plein te komen. We zorgden ervoor dat er elke keer een ‘Campingbaas’ aanwezig was; iemand die er als eerste was, enkele stoeltjes en tafeltjes klaar zette en de gasten welkom



## Roos Sohier en Jeroen van Lente

Mede-initiatiefnemers en aanjagers van de buurtcamping, met allerlei verbindende activiteiten door en voor buurtbewoners. **Roos** stimuleert met haar bedrijf *Plaatsmakers* nieuw maatschappelijk initiatief door ruimte te maken voor ideeën, ondersteuning te bieden en nieuwe verbindingen te leggen – [www.plaatsmakers.com](http://www.plaatsmakers.com) **Jeroen** is grafisch ontwerper (o.a. van *VPWinfo.nl*) en beeldend kunstenaar – [www.jeroenvanlente.nl](http://www.jeroenvanlente.nl)

heette. Het idee was dat als er al iemand is, het makkelijker is om aan te schuiven. Voor een flinke groep mensen, vooral de alleengaanden, bleek het pop-up terras een uitkomst om even het huis uit te komen, een praatje te maken en elkaar als burens (beter) te leren kennen.

**Er is veel talent in de wijk** In eerste instantie werden ideeën en activiteiten door de initiatiefnemers bedacht. Maar al snel probeerden we ook andere bewoners zover te krijgen om zelf een activiteit te organiseren. Zo kwamen er allerlei talenten bovendien: de theatermaker werd bingomaster, de beroepsmilitair gaf een bootcamp, er werd iedere woensdagmiddag voorgelezen voor de kleintjes en één van de buurtbewoners zorgde voor een fantastische middag waar de kinderen een ponyritje konden maken door de buurt. De Zomercamping werd in 2020 met het jaarlijkse straatfeest afgesloten waar we met vele kleine en grote mensen een prachtige schildering maakten van de Tielietielie-vogel. Deze schildering staat op de schutting van Jeroen aan het begin van de wijk als blijvende herinnering.

**Nog meer initiatieven** ‘Wat organiseren jullie dit jaar weer?’ Deze vraag werd ons in het voorjaar van 2021 regelmatig gesteld. We stelden dan de weder-vraag: ‘Wat zou jij leuk vinden om zélf te organiseren deze zomer?’ We probeerden nóg meer dan vorig jaar mensen ertoe aan te zetten zelf met een idee te komen.

De oproep leverde dit jaar nog meer initiatieven en mee-makers op. Dit betekende een zomer vol activiteiten: naast de wekelijkse popup-terrassen en voorleesuurtsjes konden we genieten van ponyritjes, dansworkshops en verschillende spellen. Er was een poëzierestaurant en de wijk deed mee aan het NK Tegelwippen onder het motto: tegels eruit en groen erin. Dit jaar waren er ook muziekoptredens op ons Campingplein: talent uit de wijk zelf én een lunch-



Op een schoolbord bij het plein werden steeds de activiteiten aangekondigd

concert van de plaatselijke harmonie. Het bleek dat muziek het bij elkaar komen nog makkelijker maakte.

**Allemaal mee-makers** Wij zoeken beiden naar manieren om zoveel mogelijk mensen mee te laten doen en ervoor te zorgen dat iedereen op zijn of haar manier actief iets kan bijdragen. Dit vanuit de gedachte: iedereen kan iets. De creatieve activiteiten van Jeroen zijn hier een mooi voorbeeld van. Deze zomer maakte hij een ontwerp voor een kinderboeken-minibieb in de wijk. We kozen er bewust voor om bij het maken, plaatsen en beschilderen van deze bieb zoveel mogelijk bewoners te betrekken. ‘Jeroen doet dit op een heel natuurlijke



manier', aldus Roos. 'Hij benaderde mensen persoonlijk om te vragen of ze mee wilden helpen en velen deden dat ook. Ze werkten buiten op straat. Buurtgenoten kwamen kijken en vragen wat ze aan het doen waren. Het mooie was dat hulp vervolgens spontaan op gang kwam en nog meer mensen kwamen meehelpen.'

Bij dit project zijn wel 25 mensen betrokken geweest om de boekenkast te maken, te schuren en te schilderen (vooral volwassenen) en daarna zo'n 30 (vooral kinderen) om hem in allerlei kleuren te beschilderen. Zo is deze kinderboeken-minibieb een blijvende, vrolijke en verbindende factor in onze wijk. Het is een blikvanger op straat en hij is van de hele buurt. Een trotse buurtbewoner vertelde: 'Ik had niet zoveel tijd maar hier wil je toch bij zijn!'

**Elkaar kennen als buur en medemens** Deze bijzondere tijden zorgen ervoor dat we onze buurtgenoten en directe omgeving weer opnieuw ontdekken en herwaarderen. Wij hopen dat vast te kunnen houden. Elkaar kennen en ontmoeten in de straat is een belang-



rijk element van ons buurtinitiatief. Pas als je elkaar een beetje kent kun je er ook voor elkaar zijn als je iets nodig hebt bij ziekte of als je gereedschap of zelfs een auto wilt lenen. Kennen en gekend worden geeft een gevoel van thuis zijn. Er was zelfs iemand in de

wijk die overwoog te gaan verhuizen maar daar na vorige zomer ineens heel anders over dacht.

De grootste uitdaging is om mensen zelf te laten nadenken over wat ze willen, wat ze kunnen en vooral om zelf in actie te komen. We leven in een samenleving waarin we gewend zijn dat dingen voor ons geregeld worden en we vooral consument zijn. Zelf organiseren en maken is lastiger, vraagt tijd, energie en is gedoe. Maar op een of andere manier denken wij dat juist dat gedoe ook een grote verbindende factor is. Hierdoor ontstaat immers de samenwerking, vanuit gelijkwaardigheid en wederkerigheid.

Er ligt zoveel talent voor het oprapen en dat is gewoon hier om de hoek te vinden. We hebben gemerkt dat mensen graag willen bijdragen en mee willen doen. Alle talenten komen op deze manier (ook letterlijk) naar buiten. Dat is heel betekenisvol en mooi om te zien. Het maakt het de moeite waard om onze tijd te steken in het organiseren en stimuleren van deze buurtactiviteiten.

---

#### Verder lezen

- *Altijd nieuw gedoe, buurtmakers vanuit Asset Based Community Development op weg naar nieuwe democratie.* Philip Booth e.a., ISBN 9 789090 345161

# De Tielekeshoeven en familiepastoraat in Meierijstad

**Pastoraal werkster Hennie van Hattum en pater Charles Eba'a zijn werkzaam in de Franciscusparochie in Meierijstad. Daar zijn zij bezig met de opzet van familiepastoraat. De missie: 'Samen met ouders en kinderen het geloof in 'het meer dan we kunnen zien' te (W)onderzoeken. Samen doen, samen leren en samen vieren. Samen (her)ontdekken we hierbij wie Jezus is en wat hij ons kan leren.' Wat roept het verhaal van de Tielekeshoeven bij hen op?**

*Charles:* Het eerste wat ik herken is de poging mensen met elkaar in contact te brengen. Daar moet je tijd voor nemen, zoeken naar gelegenheden. Het vraagt tijd en durf om dat daadwerkelijk te doen. Want het moet van iemand komen. In onze kerk kijkt iedereen naar de professionals. Er wordt alleen maar op jou gewacht. Het is een kunst vervolgens andere mensen enthousiast te maken. 'We hebben jou nodig om verder te komen!' De consumentenkerk is voorgoed verleden tijd.

---

**Hennie van Hattum** Pastoraal werkster  
en **Charles Eba'a** Pater  
Beiden werkzaam in de Franciscusparochie in Meierijstad

DE PRAKTIJK

**Talenten** *Hennie:* Als professional heb ik veel programma's opgezet en verzorgd. Maar als ik vertrek, eindigt daarmee het programma dat ik hebt opgezet. Zo is onze kerk. Zo wil ik het niet nóg een keer doen, dat het met mij eindigt. We verzamelen nu talenten en speuren naar wat ouders zoeken.

*Charles:* In de groep ouders die het familiepastoraat draagt zit veel energie. Toch gaan we stap voor stap. We scheppen de ruimte dat ieder ideeën durft uit te spreken, zonder daarmee de

ander af te serveren. Dan kan het niet meer dat je uitroept: 'Dit kan absoluut niet!' Als professional ken je de regels. Maar als je als kerk de energie bij mensen 'van buiten' los wilt krijgen, kun je niet tegelijk de weg afsluiten. Dan verlies je de flow.

De  
consumentenkerk  
is voorgoed  
verleden tijd

*Hennie:* veel ouders die we ontmoeten hebben naast de kerk een 'eigen spiritualiteit'. We luisteren naar wat ze te vertellen hebben, hoe ze in het leven zijn gaan staan. Daar sluiten we op aan. De geloofsbelijdenis in onze viering is de klassieke geloofsbelijdenis, met daarnaast wat ouders en kinderen nu geloven. Deze twee bevruchten elkaar.

**Kerk met de menselijke maat** *Hennie:* Daarnaast zijn we geen medebewoner van een wijk, maar vertegenwoordigers van een niet geliefd instituut. We hebben een imagoprobleem.

> pagina 8

Charles: Ja, wij zijn van dat 'grote gebouw met die geweldige toren'. Dat roept van alles op. Maar liever wil ik de kerk met de menselijke maat terug. Pastor zijn bij de deur van de kerk, vóór en na de mis. Op bezoek bij gezinnen. Het menselijke is de basis. In *De Tielekeshoeven* is de verbinding zoeken ook zoeken naar onze menselijke maat.

Hennie: Rond Jezus is het na 2000 jaar erg ingewikkeld geworden. Zoon van God, gestorven voor onze zonden. Zouden we Jezus terug kunnen krijgen als iemand die de spirituele ruimte open kan maken?

Charles besluit met: Missie is echt die stap maken naar de menselijke maat. Er zijn mensen nodig die die stap durven maken, zonder pasklare oplossingen in de achterzak. Nu is het: met mensen praten, ze interesseren voor wat je brengt. De ivoren toren is geslecht. We moeten leven van wat komt. Dat deed Maria ook.

Zouden we Jezus terug  
kunnen krijgen als iemand  
die de spirituele ruimte  
open kan maken?

# Blijven proberen

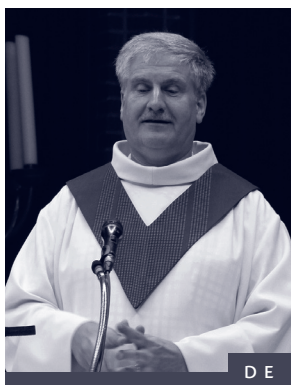
Het artikel over een 'Good practice' leest Gerard Stevelink met gemengde gevoelens. Als spiegel werkt het zeker voor hem, want het zet onderdelen van zijn pastorale werk in een ander licht, het maakt keuzes duidelijk die hij in zijn werk maken wil. Gerard werkt als pastoraal werker in de Parochie Peerke Donders in Tilburg en dan met name in de volkswijk van 'toren De Vlaspit'.

Als ik het enthousiaste verhaal van Roos en Jeroen lees, dan denk ik: Geef mij zo'n wijk! Als ik het vergelijk met de wijk waarin ik werk, dan zijn de verschillen levensgroot. Bij ons kent men zijn burens niet eens. En de behoefte om die te kennen is er ook niet. Met name in de straten met nieuwbouw zie je dat al aan de voorkant van de huizen. Rolluiken en schermen zijn de hele dag omlaag. Voor mij is dat geen uitnodiging om contact te leggen. Je moet aanbellen en waarmee kun je dan binnenkomen? Anders is het rondom het bejaardenhuis dat hier net om de hoek staat. Daar zwaaien mensen als ik langs kom of ze maken een praatje. Ik loop dagelijks mijn rondje met mijn hond. Het lijkt wel of sommige mensen daarop staan te wachten.

**De wijk in de tuin** Toch hebben we de afgelopen tijd wel veel contacten opgedaan. Tijdens de coronaperiode hebben we ons afgevraagd hoe we pastoraat van de nabijheid gestalte kunnen geven, wanneer zowel de kerkruimte als ook de andere ruimtes niet gebruikt mochten worden. We zijn koffie blijven schenken en met alle voorzorgsmaatregelen bleven mensen komen. Een grote tent in de tuin van pastorie bood uitkomst. De behoefte om elkaar te zien was groot. Omdat ook het wijkcentrum nog steeds dicht was, zochten de wijkraden en mensen

uit de buurt hun onderdak bij ons in de tent. Elke dag ging ik wel even langs en raakte aan de praat met mensen, die mij vertelden dat zij de pastorie in hun familie 'het spookhuis' noemden. Dat klinkt niet bepaald uitnodigend. Velen waren dan ook nog nooit verder dan de voordeur gekomen, als ze al ooit langs waren geweest. Wij straalden in die dagen iets heel anders uit: hier ben je welkom! Dit is een plek van gastvrijheid.

**Wil je niet nog een keer...** Toen er van de zomer een wijkactiviteit was, kregen wij de vraag of we de kerk ook open wilden stellen. Natuurlijk! Met een handjevol vrijwilligers hebben we toen elk uur een Taizé-viering gedaan. Het verbaasde ons dat er zo'n tachtig mensen te gast zijn geweest. Prompt kregen we de vraag of we dat niet vaker wilden doen. Dat vind ik altijd lastig. Het is de gelegenheid die mensen op de been brengt. Daar moet je niet meteen een gewoonte van maken. Soms stuur ik er bewust wel op aan om iets op te bouwen. Zo is er bij ons ook een plein waaromheen veel jonge mensen wonen. Ik ben daar ook eens bij een activiteit aangesloten. Toen leek er behoefte aan een laagdrempelige ontmoeting. Daar heb ik mijn schouders onder gezet, maar na twee keer was het op. Men had het te druk.



**Gerard Stevelink**  
pastoraal werker in de  
Parochie Peerke Donders in  
Tilburg

DE PRAKTIJK



**Van onderop** Mijn bestuur moedigt me aan om meer vrijwilligers in te zetten om van onderop mee te helpen opbouwen. Dat is minder gemakkelijk dan het lijkt. Alweer een taak erbij! Waarom gaan jullie dan niet op zoek? denk ik dan. Maar zouden ze met tien nieuwe vrijwilligers aankomen, dan heb ik er misschien voor één meteen een taak. Ik zou de mensen eerst beter moeten kennen, om te weten wat ze willen en kunnen.

## De behoefte om elkaar te zien was groot

Ze willen wel vrijwilliger zijn, maar hebben geen idee wat ze in een parochie zouden kunnen doen en nog minder wat ze zelf zouden willen.

Het bisdom zet in op familiepastoraat om jonge gezinnen te trekken. Het is taai om tegen de volle agenda's van jonge ouders te moeten opboksen. Na de ouderavonden van de eerste communie zijn er weer heel veel andere zaken belangrijker dan wat de parochie zou kunnen bieden.

> pagina 10

Voortdurend moet ik de afweging maken: Wat moeten we vasthouden van wat we altijd deden? en Wat zijn de mogelijkheden voor nieuwe initiatieven?

**Met diepgang** Bij het seniorenpastoraat gaat het anders. Uiteraard overlijden er jaarlijks een aantal deelnemers van deze groep, maar als vanzelf komt er van onderaf weer een groepje bij. In de bijeenkomsten combineren we samen eten met gesprek. Dat is anders dan in het verhaal over de buurtcamping. Gezellig samen eten of koffiedrinken is leuk, maar dat zou voor mij niet genoeg zijn. Bij een gesprek mag het wel de diepte in. De deelnemers aan het seniorenpastoraat waarderen dat bijzonder en komen ervoor terug.

**Toekomst** De afgelopen tijd hebben we vooral via kleine initiatieven onze pastorale nabijheid zichtbaar willen maken. Onze nieuwe contacten hebben ons weer nieuwe mogelijkheden aangereikt. Wie had ooit gedacht dat we met de eigenaren van de snackbar aan de overkant zouden overleggen over doosjes om communie in

rond te brengen? Of dat de wijkraad ons zou vragen wat ze voor ons zouden kunnen betekenen en dat zij zouden zorgen voor een grotere tent in de zomer van 2021? Wie had ooit het handhaven van coronaregels verbonden met het delen van het eigen wel en wee?

In het verhaal over de buurtcamping lees ik wel een paar dingen terug die ik juist het afgelopen jaar ook zo ben tegengekomen. Je kunt elkaar op zoveel manieren nabij zijn. Menselijk contact is toch het belangrijkste wat er is. Ook op afstand is het mogelijk. Vooral kleine vormen van samenkomen blijken heel belangrijk te zijn. Gelukkig blijven er veel mensen die bereid zijn om te helpen om het pastoraat te dragen. Dat vraagt een actieve beweging. We moeten ons laten uitdagen om vanuit de tent te leven. Daar waait de Geest van alle kanten.

Want mensen hebben mensen nodig.  
Altijd.

## Menselijk contact is toch het belangrijkste wat er is

Vooraf kleine vormen van samenkomen  
blijken heel belangrijk te zijn



# Jij doet ertoe

**Met belangstelling en een kritisch oog las Germa Kamsma het artikel over de burens in de wijk en legde het naast een nieuw initiatief dat in de parochie van Leeuwarden binnenkort van start gaat.**

In het prachtige voorbeeld herken ik dat mensen op zoek zijn naar ‘gekend zijn’, ‘er toe doen’ en ‘verbondenheid met anderen’. Voor mij zijn dat ook Bijbelse thema’s. God laat zich kennen als de God die de mensen kent. Zelfs je haren zijn geteld, zelfs de diepste gedachte is bekend. En de mens mag die God leren kennen. Dat gaat volgens mij altijd in en vanuit de verbondenheid met andere mensen, en het roept ook weer op tot nieuwe verbondenheid met andere mensen, met onze broeders en zusters. In die verbondenheid worden we bewust van zaken die er toe doen. Elk moment en elke situatie geeft zijn eigen thema’s die er toe doen. In de Bijbelse context gaat het vaak over gerechtigheid en vrede. In het voorbeeld van de buurt in Rosmalen zijn dat eenzaamheid, verbondenheid, gezelligheid, duurzaamheid, talenten inzetten, samenwerken, ontmoeting, er zijn voor elkaar, hulp vragen en hulp geven, zelf in actie komen. Maar door de manier waarop er gewerkt



**Germa Kamsma-Kunst**  
pastoraal werker in de Sint  
Vitusparochie Leeuwarden  
e.o.

DE PRAKTIJK

wordt (iedereen mag meedoen, graag zelfs, wie heeft hulp nodig, wat heeft de wijk nodig) wordt er bijna automatisch gewerkt aan vrede en gerechtigheid. Doordat men elkaar in de buurt leert kennen, wordt de sfeer verbeterd. Men zal elkaar eerder opzoeken als er iets ‘mis’ lijkt in de buurt. En veel mensen die eerst niet gezien werden, zijn plotseling gezien. Men ontdekt in de wijk dat iedereen er toe doet. En dat versterkt de onderlinge verbondenheid weer.

**Titus Brandsma Huis** Wat ik hier ook in herken is het nieuwe project dat de Sint Vitusparochie in Leeuwarden gaat starten in december. Na de verbouwing van het Titus Brandsma Huis (een parochiehuis naast de Bonifatiuskerk, in het centrum van Leeuwarden) willen we elke ochtend in de week een inloop organiseren. Voor parochianen, buurtbewoners en andere mensen uit de stad. Het doel is: elkaar ontmoeten. Zoals er in de visie van de parochie staat: *De parochie is een plek waar iedereen welkom is zoals je bent en De parochianen en gasten voelen zich betrokken bij elkaars wel en wee.* De ontmoetingen kunnen bij de koffietafel ontstaan, maar ook willen we af en toe activiteiten organiseren om tot ontmoetingen te komen. De manier waarop het buurtinitiatief tot stand is gekomen spreekt mij daarin aan: zoveel mogelijk de deelnemers betrekken en inschakelen.

Ik denk dat het inderdaad “de grootste uitdaging is om mensen zelf te laten nadenken over wat ze willen, wat ze kunnen en vooral om zelf in actie te komen”. In de parochie is de drempel voor mensen vaak hoog om zelf iets te gaan doen. Wij hopen dat het vernieuwde Titus Brandsma Huis helpt om de drempel te verlagen.

> pagina 12

**Laudato si'** Een beetje ervaring deed ik daarmee al op bij een project rond de encycliek *Laudato si'*. Een van de manieren om parochianen te betrekken was het rouleren van een schrift. Elke locatie kreeg een paar weken het schrift, een vaas met kale takken en losse boomblaadjes. Parochianen werden uitgenodigd om in het schrift te schrijven wat zij belangrijk vonden aan *Laudatio si'* en op een blaadje een enkel woord te schrijven en dat in de boom te hangen. Mijn ervaring is dat mensen persoonlijk moeten worden aangespoord. Het werkt het beste als je met hen in gesprek gaat en hen daarna uitnodigt iets op te schrijven.

En waarom niet een pop-up restaurant op het kerkplein organiseren in de zomerperiode?

## Een mooie kans om als kerk naar buiten te treden

Ook hebben we een keer op burendag de mensen naast de kerk uitgenodigd. Wat we toen zagen was dat de mensen met een taak (koffie schenken, taart bakken, muziek maken) kwamen, maar verder weinig anderen. Het is dus inderdaad goed als zoveel mogelijk mensen actief meedoen aan zo'n activiteit.

En tot slot hebben we voor een parochiedag een aantal mensen persoonlijk uitgenodigd om mee te denken over parochiebeleid. We zeiden erbij dat het heel belangrijk was dat zij zouden komen, omdat we diverse mensen nodig hadden. Het werd een heel geslaagde bijeenkomst over thema's die in de parochie spelen. Alle aanwezigen, jong en oud, hadden het gevoel iets te hebben bijgedragen.

**Ideeën** Uit het artikel over de burens in de wijk houd ik wel een paar ideeën over. We zouden in het weekend parochieborden neer kunnen zetten om parochianen en gasten er iets op te laten schrijven. Anderen kunnen daar weer op reageren. Of in elke locatie van de parochie zo'n mooi Buurtboek (parochieboek) laten rouleren en na een jaar bewaren op een centrale plaats in de parochie. Ik denk dat er prachtige dingen opgeschreven gaan worden, die mensen met elkaar verbinden. De opgeschreven teksten kunnen als inspiratieboekje uitgegeven worden of op de website van de parochie komen.

En waarom niet een pop-up restaurant op het kerkplein organiseren in de zomerperiode? Op ons kerkplein in het midden van de stad zullen heel wat mensen aan kunnen sluiten die langs lopen. Een mooie kans om als kerk naar buiten te treden.

En waarom zouden we in de zomerperiode, als het kerkelijk werk bijna stil staat, niet een pop-up-camping organiseren in de parochie? Dat we aan parochianen vragen welke activiteiten zij kunnen organiseren voor mensen die niet met vakantie kunnen?

Ook het poëzierestaurant kan in de parochie gehouden worden. Misschien gecombineerd met een Bijbelrestaurant, afgesloten met een maaltijd met Bijbelse gerechten.

Door het schrijven van dit stuk werd ik mij weer extra bewust hoe belangrijk het is om mensen persoonlijk te vragen, en hen ook mee te laten denken en doen.

# Een spiegel voorgehouden

“Wat een mooi initiatief, om mensen in je eigen buurtje te mobiliseren om samen activiteiten te ontplooien en verder te kijken dan je neus lang is! Jaloersmakend hoe eenvoudig het soms kan zijn! En wat een creativiteit en betrokkenheid, van allerlei mensen, jong en oud, bedenkers, doeners, deelnemers”. Dat is de spontane reactie van Maroesjka Slegers, pastoraal werkster parochie H. Plechelmus Oldenzaal e.o.

In mijn parochie (een stad met vier kerkdorpen in Twente) heb ik gemerkt dat er weinig tot niets gebeurde aan parochiële activiteiten gedurende de Coronapandemie. Er werd juist heel veel niet gedaan: een voorbereiding op de Eerste Communie en het Vormsel, geen doopvieringen, soms zelfs helemaal geen vieringen, of vieringen met alleen voorganger en een livestream. Er was angst, men wist niet hoe bijvoorbeeld de anderhalve meter te garanderen bij vergaderingen en bijeenkomsten en dus gebeurde er maar niets. Zoombijeenkomsten waren een brug te ver voor bepaalde collega's en online-vergaderen bleek voor sommigen onmogelijk. Terwijl er zoveel had gekund, juist vanuit de parochie waar we toch de opdracht hebben voor elkaar klaar te staan en er voor elkaar te zijn.



**Maroesjka Slegers**  
pastoraal werkster parochie  
H. Plechelmus Oldenzaal e.o.

DE PRAKTIJK

**Verbinding** Ik lees in het artikel van Jeroen en Roos:

‘Maar op de een of andere manier denken wij dat juist dat gedoe ook een grote verbindende factor is.’  
Verbinden, dat is wat religie doet, mensen verbinden met elkaar, mensen verbinden met God. Maar op parochieniveau is dat bij ons in die periode niet echt van de grond gekomen, helaas. Niet dat er niets gedaan is, maar niet zo uniek en hartverwarmend als in dit artikel wordt beschreven. Natuurlijk, onze Caritas heeft met Pasen de wijkverpleegkundigen een hart onder de riem gestoken door hen een attentie aan te bieden. In de week voor Kerstmis mochten alle cliënten van de voedselbank een *Omgekeerde Adventskalender* in ontvangst nemen: een pakket waarin mensen gedurende de Advent 24 dagen lang elke dag iets in een doos stopten voor een gezin of persoon die bij de voedselbank komt: acht houdbare producten, acht luxe artikelen en acht cadeautjes. Er werden Pinksterkaarten achter in de kerken gelegd en parochianen werden opgeroepen een Pinkstergroet te bezorgen of te sturen naar iemand die een steuntje in de rug kon gebruiken en voor de zomervakantie werden met name naar de kinderen die zich voorbereidden op de Eerste Communie lege ansichtkaarten gebracht met de vraag zelf iets moois op de kaart te tekenen en deze naar de kerk te sturen, zodat we toch ook in de vakantie verbonden met elkaar bleven. Sommige dingen liepen wonderwel goed, zoals de omgekeerde adventsactie, maar andere dan weer helemaal niet, zoals die lege ansichtkaarten waar we er ruim 150 van verspreidden en waarvan we er maar twee terug ontvingen, waarvan één van een pastor...  
Er gebeurde dus wel van alles, maar vaak waren het eenmalige, particuliere initiatieven en niet vanuit de parochie geïnitieerd.

> pagina 14

**Afstand** Ik merk dat ik als pastoraal werkster op afstand sta van de parochianen. In de dorpen van onze parochie kom ik maar heel af en toe en in de stad zijn velen niet meer kerk-betrokken. Ik ken de mensen niet en de mensen kennen mij niet. En juist dat is van groot belang als je iets van verbondenheid en betrokkenheid wilt bewerkstelligen. Ik lees dat mensen persoonlijk benaderd werden met de vraag om mee te doen. Persoonlijke benadering werkt goed, maar ik ken maar een zeer beperkt aantal parochianen persoonlijk en velen daarvan zijn al op de een of andere manier actief in de parochie als vrijwilliger. Ik merk bij het zoeken naar vrijwilligers dat ik iedere keer in dezelfde vijver zit te vissen. Er zijn nauwelijks vrijwilligers in onze parochie te vinden die slechts één taak hebben! De meesten hebben er twee of zelfs meer! Die mensen zijn vaak al (over)belast en je wilt ze niet nog meer belasten. Maar met een goed, aansprekend idee is het mijn ervaring gelukkig wel dat veel mensen bereid zijn iets voor een ander te doen.

## Mensen uit de buurt reageerden positief op wat we deden

Een meisje dat bij haar oma op bezoek was, heeft ons zelfs de hele middag geholpen

De organisatie van de *Omgekeerde Adventskalender* lag vorig jaar bij mij, niet vanuit de parochie, maar gewoon vanuit mijzelf. Ik hoopte dat ik een stuk of dertig mensen zou kunnen vinden die zo'n pakket zouden willen maken voor gezinnen met kinderen op de basisschool. Maar er werd zo enthousiast gereageerd dat daar al snel gezinnen met middelbare scholieren bijkwamen. En toen wilden nog meer mensen wel een *Omgekeerde*

*Adventskalender* maken en uiteindelijk kregen dus alle cliënten van de voedselbank, meer dan 100, een extra pakket! Dat was geweldig en werd zeer gewaardeerd!

**Campingplein** Ik zou graag willen dat ik komende zomer, Corona of niet, in de parochie een project als *Op vakantie met je burens* van de grond zou kunnen krijgen. Ik weet al waar! Namelijk in een wijk in Oldenzaal waar de kerk is afgebroken en een *Pastoraal Steunpunt* gevestigd is in een woonhuis. Begin september hebben we daar met een aantal kinderen en volwassenen het voortuintje opgeknapt in het kader van de *periode van de Schepping* en het *Nationaal Kampioenschap Tegelwippen*: tegels eruit, groen erin. Dit *Pastoraal Steunpunt* zit aan een pleintje, dicht bij het winkelcentrum. Mensen uit de buurt reageerden positief op wat we deden. Een meisje dat bij haar oma op bezoek was, heeft ons zelfs de hele middag geholpen.

Als we daar iets zouden kunnen organiseren voor en met de volwassenen en kinderen in dat buurtje, dan zou die activiteit verbindend kunnen werken. Zo'n buurtbord in de tuin lijkt mij wel wat en een Campingplein met een pop-up-terras of samen een grote stoeptekening maken! Ik denk dat de leden van de pastoraatsgroep van deze geloofsgemeenschap hier ook wel voor zouden voelen. Zij staan wel open voor dergelijke ideeën en willen graag iets voor de mensen in de directe omgeving van hun *Pastoraal Steunpunt* betekenen. De ervaringen van Jeroen en Roos dagen mij uit om in mijn eigen parochie op een andere manier aan de slag te gaan!

Begin waar je bent

# Nieuwe wegen?

Hoewel de corona-crisis de aanleiding is, is er heel veel materiaal naar boven gekomen waar we ondanks de crisis heel veel nieuwe wegen mee zouden kunnen inslaan. Johan Klaassen, diocesaan opbouwwerker, onderzoekt een aantal mogelijkheden door zijn ervaring te leggen naast *Op vakantie met je burens* en de reacties die daarop volgden.

Een mooie beschrijving van buurtopbouw zoals Jeroen van Lente en Roos Sohier dat ons laten zien in de wijk de Tielekeshoeven in Rosmalen. Veel talent, veel initiatieven en allemaal mee-makers: hier wordt ten voeten uit een praktijksituatie beschreven die zo in het *Handboek voor Waarderend Opbouwwerk* zou kunnen! Hun doel en grootste uitdaging is “om mensen zelf te laten nadenken over wat ze willen, wat ze kunnen en vooral zelf in actie te komen.”

## Verbinding en contact

Vijf collega's in het pastorale veld hebben daarop gereageerd en ik proef af en toe enige vorm van (terechte!)

jaloerie. Sommigen hebben al enige stappen gezet in die richting, kan ik constateren, maar ook zijn er opmerkingen en vragen.

Ik constateer vaker en ook hier weer dat pastores een enorme rugzak hebben met allerlei activiteiten die tot hun

corebusiness worden gerekend, zodat er weinig tot haast geen tijd overblijft voor andere vormen van pastoraat, zo ook voor de vormen die beschreven worden in en over de Tielekeshoeven.

Er zijn twee termen die bij iedereen terugkomen: verbinden en contact maken met mensen.

Dat uitgangspunt is helder geformuleerd door iedereen. Eenieder heeft dat ook zo op zijn of haar eigen manier opgepakt en beschreven met alle mogelijkheden die het opleverde en de moeilijkheden die ermee gepaard gingen.

Zelf heb ik het gevoel dat we op een kruispunt zijn aanbeland binnen pastoraat en theologie waar deze collegae ook allemaal een voorbeeld van geven. Er is al veel vaker door veel theologen, pastores en ook anderen geconstateerd dat we het met het instituut kerk aan het veranderen zijn. Het wordt allemaal minder. Het publiek vergrijsst. Steeds minder mensen voelen zich aangesproken. Jongeren zien we haast niet meer. Uit verschillende onderzoeken blijkt dat ze ook niet op ons zitten te wachten. Kortom alle ingrediënten voor een crisis zijn aanwezig. Daar



**Johan Klaassen**

diocesaan opbouwwerker bij het bisdom Groningen-Leeuwarden

proberen we op onze manier op in te spelen en een aantal vormen zien we hier. Daarbij zijn dan inderdaad ‘verbinden’ en ‘contact maken met mensen’ sleutelbegrippen.

### Veranderen en luisteren

Maar er is ook iets anders aan de hand. Als instituut kennen we een grote geschiedenis en af en toe torsen we een enorme last mee op onze schouders, waarvan verschillende mensen zich wel eens afvragen: moet dit nu zo? Waarom kunnen we bijvoorbeeld geen hervormingen doorvoeren en/of nieuwe wegen inslaan? Vaak zitten we nog gebakken aan tradities, houden we dingen in stand waar we in ons hart eigenlijk liever afstand van zouden nemen. Soms is het ook gemakkelijk: waarom zouden we het anders doen als we het altijd al zo gedaan hebben?

## Het begin ligt in het gewone, alledaagse,

waar ook God bij ter sprake kan komen

### Nieuwe wegen

Een van die nieuwe wegen zou kunnen zijn door meer te luisteren naar wat mensen ons werkelijk te zeggen hebben. Dat zag ik in verschillende voorbeelden ook wel voorbij komen. Verschillende initiatieven van de Tielekeshoeven werden al bekeken en

sommige zelfs bijna geadopteerd. Op zich kan dat heel goed, maar kijk ook vooral wat je zelf al in huis hebt. Het pastorale duo – Hennie van Hattum en pater Charles Eba’a – zegt het zo: “We hebben jou nodig om verder te komen”. Talenten worden verzameld en er wordt gespeurd naar wat ouders willen. Daar zit veel energie, blijkt uit hun verhaal. Verbinding met de eigen spiritualiteit van de ouders kan zo zichtbaar worden. De missie van het team: een stap maken naar de menselijke maat! Echt een openbrekende activiteit!

Pastoraal werker Gerard Stevelink zit in een heel andere situatie, maar was toch in staat plekken van gastvrijheid te creëren door de grote tent in de tuin en door het open stellen van de kerk. In feite zijn dit natuurlijk poorten voor een laagdrempeliger ontmoeting. Hij beschrijft kleine stapjes, maar toch: het gebeurt wel! En er ontstaan daardoor ook nieuwe situaties zoals met de eigenaren van de snackbar. Gerard verlangt ook naar diepgang. Het moet tenslotte wel ergens over gaan. Maar het begin ligt in het gewone, alledaagse, waar ook God bij ter sprake kan komen.

Pastoraal werkster Germa Kamsma schildert de situatie in Leeuwarden: de opening van het Titus Brandsmahuis nieuwe stijl, aansluitend bij de parochievisie: “De parochie is de plek waar iedereen welkom is zoals je bent” en “De parochianen voelen zich betrokken bij elkaars wel en wee.” Ze verwoordt

meteen iets heel belangrijks als ze zegt: “De grootste uitdaging is om mensen zelf te laten nadenken over wat ze willen en wat ze kunnen om vervolgens zelf in actie te komen”. Het sluit bijna naadloos aan bij de Tielekeshoeven. Ook hun initiatieven hebben haar al creatief aan het denken gezet. In Leeuwarden zou ik me daarnaast ook een wereld-restaurant kunnen voorstellen, opgezet vanuit de parochie en de vele nieuwe medelanders die mede-parochianen zijn geworden. De bijdrage van pastoraal werkster Maroesjka Slegers stond een beetje in het teken van ‘Ik ken de mensen niet en de mensen kennen mij niet’ en daar komt nog bij het overbekende gevoel ‘steeds in de zelfde vijver te vissen!’ Maar toch, de *Omgekeerde Adventskalender* en het *Pastoraal Steunpunt* zijn absoluut lichtpuntjes.

Ik ken de plaats waar ze werkt en zag daar ook een soort van open huis in de buurt van de basiliek. Gooi dit bij wijze van spreken nog vaker open! Echt een mooi initiatief. En als je mensen wilt leren kennen heb ik nog een tip. De stad kent twee keer per week een warenmarkt. Waarom niet aan het begin op een stoel plaatsgenomen met een bordje *Voor al uw levensvragen!* Ik weet zeker dat daar naast onwennig kijken, veel op af gaat komen. Ik zag het voorbeeld al jaren geleden bij een gepensioneerde aalmoezenier in Duitsland: een bordje in zijn tuin: *Anlaufstelle für Lebensfragen* en hij had het drukker dan ooit...

## Begin waar je bent

De langzame groei van de andere ziens- en werkwijzen vind ik goed om te horen. Het is ook een beetje het inslaan van een andere weg en misschien ook voor de praktisch-theologische theorievorming. Het lijkt wel alsof er een paradigmawisseling aan het plaatsvinden is: zeg maar de spiritualiteit van de ‘gewone mens’ wordt het uitgangspunt voor verder theologiseren. Je begint met de persoon zelf: de plek waar ze zijn, wat zij belangrijk vinden, hoe ze al of niet in een gemeenschap staan, van welke clubs ze onderdeel uitmaken, kortom de context waarbinnen mensen leven, dient zeker verdisconteerd te worden. Ook wordt er gekeken naar wensen en mogelijkheden om die wensen te kunnen verwezenlijken.

## Instrumenten

Een mooi instrument om mee te beginnen is de *Parochiemonitor*, een meetinstrument ontwikkeld door Hans Jonker en Klaas de Jonge. Daar komt een plaatje uit hoe de feitelijke stand van zaken in een geloofsgemeenschap c.q. parochie is. In het te presenteren rapport worden tegelijkertijd de kansen voor vitaliteit aangegeven, maar ook toegelicht waar samenwerking gezocht kan worden, waar knelpunten liggen en waar je beter afscheid van kunt nemen.

Een andere methode die ons zou kunnen helpen is die van het *waarderen opbouw*, een methode die uitgaat

“De grootste uitdaging is om mensen zelf te laten nadenken over wat ze willen en wat ze kunnen om vervolgens zelf in actie te komen”

van mensen met hun verhalen en dromen, over hoe zij de toekomst zien en willen verbeelden. Ga met hen aan de slag en inventariseer met hen de wensen en verwachtingen, ontwikkel dromen met hen en probeer ze met hen te realiseren. De boeken van nescitor Jan Hendriks bieden daarvoor veel materiaal.

Ik zou me ook nog kunnen voorstellen dat je theologisch iets ‘anders’ gaat doen en uitgaat van het omdraaien van de Drie-eenheid. Dat je begint bij het karakter van de Geest: *Waar word jij enthousiast van?* Als dat aan de mensen gevraagd wordt krijg je misschien naast de nodige verbazing veel verhalen die enthousiast gaan klinken en dan is het voor ons als professionals een mooie gelegenheid om daar met deze mensen iets aan te doen.

In Assen en omstreken zijn een aantal collegae succesvol bezig om via cursussen en inleiding in mystiek mensen met elkaar in contact te brengen over (hun eigen) spiritualiteit. Zo wordt ook zichtbaar hoe mensen in relaties invulling geven aan hun b(B)ron.

---

## Literatuurtips

- Robert Masselink e.a., *Veranderen met appreciative inquiry, Waarderend actieonderzoek in de praktijk*, Boom, Amsterdam, 2020
- Jan Hendriks, *Goede Wijn*, 2020
- Hans Jonker en Klaas de Jonge, *Parochiemonitor* (Binnenkort verschijnt er een website, daarna een boek over de methode)